

1. **Античний театр**
2. **Основа давньогрецького театру – обрядові ігри.**
3. **Культ Діоніса.**
4. **Діонісії.**
5. **Видатні драматурги**
6. **Побудова і облаштування театру**
7. **Найбільші театри**

3. Словник

Трагедія — драматичний твір, в якому зображено гострий конфлікт, що веде до загибелі героя

Комедія – драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири відтворюються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне навколишній дійсності чи людині.

1.«Театр» у перекладі з давньогрецької - видовище. Зародився він під час святкових театралізованих процесій на честь бога; Діоніса, сина Зевса та фіванської царівни Семели, бога творчих сил природи; бога виноробства, а згодом поезії та театру.

(Обрядові ігри та пісні на честь богів-покровителів землеробства - Деметри, її доньки Кори, Діоніса перетворилися на культову драму). Театральні видовища відбувалися спочатку раз на рік під час всенародних державних свят Великих Діонісій —свято початку весни (березень—квітень), пізніше— на Ленеях (січень —лютий), Малих Діонісіях (грудень - січень). Святково одягнені, прикрашені вінками, всі вільні громадяни полісу протягом трьох днів з ранку до вечора дивилися вистави, враженнями від яких жили увесь рік

2.Діоніс – бог - страдник

Образ Діоніса й справді є одним з найтрагічніших у грецькій міфології. Його батьками були верховний бог Зевс та смертна жінка Семела. Громовержець Зевс приходив на побачення до своєї коханої у вигляді смертного чоловіка. Гера, ревнива дружина Зевса, вирішила помститись суперниці. Вона підмовила вагітну Діонісом жінку попросити Зевса, щоб він явив їй усю свою велич і блиск. Зевс виконав бажання Семели і жахнувся — він забув, що його кохана — проста смертна, і спопелив її своїми блискавками. Але громовержець встиг врятувати недоношене дитя і, зашивши його у своє стегно, виносив до потрібного терміну. Гера переслідувала Діоніса й тоді, коли він став дорослим, наславши на нього безумство та змусивши поневірятися на чужині. Діоніса вшановували на приурочених йому святах — Діонісіях, які нагадували карнавал або вертеп.

3.Головними жанрами театру стає трагедія та комедія. На думку філософа Арістотеля, започаткували трагедію Декламатори - заспівувачі дифірамбів, величних пісень на честь Діоніса-царя", комедію — заспівувачі фалічних пісень, які славили родючі сили природи. Заспівувачі вели діалог з хором, що доповнювався елементами акторської гри. Міф "оживав" на очах юрби. За легендою, супутниками Діоніса були цапоногі сатири, які прославляли подвиги та страждання бога. Трагедія (з грецької трогос оде) перекладається як «пісня цапів". Заклання цапа (його вважали ритуальним символом сатирів) на честь Бога Діоніса і породило

трагедію. Слово "комедія" (комос оде) тлумачиться як пісні прецесії гульвіс, веселого Діонісового почту, які одягали маски і цапині шкури.

4.Театральні вистави мали змагальний характер. До змагань допускалися три трагічні поети, три комічні,, кожен трагик мусив представити три трагедії, одну сатирівську драму (театральний жанр, який виник з культового хору громадян, котрі зображали сатирів). Ці чотири п'єси називалися тетралогією. Комедіограф представляв одну комедію. Журі, обране з громадян, визначало переможця.

5. Вистави відбувалися просто неба. Театр вміщував десятки тисяч глядачів наприклад, афінський театр Діонісія - 17 тис. глядачів, Глядачі розташовувалися на кам'яних лавах, вирубаних на схилах пагорба. Глядацька зала мала назву - театрон. Грали, співали і танцювали в давньогрецькому театрі самі громадяни (професійні трупи з'явилися згодом). **Актори посідали почесне становище у суспільстві, їх обирали на вищі державні посади, вони, брали активну участь у громадському житті полісу, їм гарантувалися недоторканість і звільнення від податків.**

6. Усі ролі(жіночі) виконували чоловіки. Були маски, вираз котрих розкривав характер (добрий, лихий), душевний стан (відчай, радість (жрець, бог), стать (чоловік, жінка) персонажа. Маска, яка прийшла в театральні вистави з культових обрядів на честь бога Діоніса, мала узагальнений образ. Масштаби давньогрецькою театру не давали змоги глядачам з останніх рядів бачити обличчя акторів, якби вони не використовували виразні й великі маски. Мову жестів, як зазначав Г.Е. Лессінг, греки довели до такої досконалості, про яку ми й гадки не маємо. Гра у масках обмежувала міміку одним порухом

Театральної сцени в сучасному розумінні не існувало. Вистава відбувалася на оркестрі— колоподібному майданчику, у центрі якого розміщувався вівтар Діоніса. Розміри театру зумовлювалися діаметром оркестри. Оркестра образно втілювала в собі світ трагедії та комедії — людське життя. Кожна вистава мала свої костюми, невеликі декорації. Так, у трагедії "Прометей закутий" використовували дерев'яну декорацію, що зображала скелю, до якої було прикуто головного героя

7. З глядачів на утримання театральної споруди брали невеличку платню. Для неможливої публіки держава виділяла спеціальні "видовищні гроші"- теорікон.

Театр був трибуною, з якої зверталися до демосу, суспільним інститутом, що формував погляди і переконання вільних громадян Еллади. Під час Великих Діонісій навіть в'язнів випускали з тюрем, щоб вони мали можливість взяти участь у всенародному святі.

Отже, театр у житті стародавніх греків посідав особливе місце. Він був державною справою, кращою школою виховання не лише естетичного, а й патріотичного, громадянського, морального, релігійного спрямування.

8. Датою народження світового театру вважається 534 рік до нашої ери, Антична традиція першим трагічним поетом називає Феспіда і вказує на цей рік як на дату першої постановки трагедії (тексти не дійшли до нашого часу). Як і інші види мистецтва, театр спирався на міфологію — родючий ґрунт та арсенал усієї еллінської культури, У міфічних образах грецької трагедії відбилася героїчна боротьба народу із зовнішніми ворогами, боротьба за політичну рівність і соціальну справедливість.

Головною дійовою особою давньогрецької трагедії – хором - драматурга забезпечував архонт (вища посадова особа). Хореги - заможні громадяни, на власні кошти організовували хор для драматичних змагань. Виконання обов'язків хорега і участь у

трагічному хорі, які мав 12 (пізніше 15) учасників (хоревтів), було справою почесною. Очолював хор заспівувач - корифей. В трагедії хор - колективний герой, виразник громадської думки.

Судили на змаганнях особливі виборні особи. Для драматургів-переможців існувало три нагороди: I-II-III місце. Драматург отримував від держави гонорар та вінок з плюща.

Хореги, які підготували хор для драматургів-переможців, мали і право ставити пам'ятник на честь творчої перемоги, на якому писали час вистави, ім'я драматурга, назву п'єси, ім'я хорега. Результати змагань вносилися ще в дидаскалії - протоколи, які зберігались у державному архіві Афін.

Публіка була надзвичайно вимогливою і імпульсивною. Задоволена видовищем, вона висловлювала свої емоції і почуття бурхливими оплесками, а якщо п'єса не подобалася, мала право припинити гру і вимагати виконання нової п'єси. Оцінка глядачів набувала великого значення для успіху вистави.

9. П'єси мали чітко визначену структуру. Кожна вистава починалася з прологу - зав'язки дії (дія - вчинки героїв, важливі події їхнього життя). Парад - пісня, яку виконував хор, вступаючи на оркестру в супроводі флейтиста. Далі чергувалися епосодії (діалогічні частини, які виконували актори) і стасими (пісні хору). Заклучна частина трагедії називалася гексодом - піснею, виконуючи яку, хор залишав оркестру.

Феспід виділяв з хору одного актора, гіпокріта - відповідача. Він звертався до хору із запитаннями, відповідаючи на його запитання, зображав різних персонажів. І хоча спочатку головну роль в трагедіях грав хор, згодом саме актор став носієм дії. (Слово "актор" латинського походження, що означає діючий. У театральній культурі воно з'явилося пізніше).

Розквіт давньогрецької трагедії пов'язаний з іменами трьох афінських великих поетів-драматургів – Есхіла, Софокла та Евріпіда, які жили за класичного періоду (V –IV ст до н.е.) еллінської культури.

До цього періоду належить початок творчості Есхіла (525/524 — 456 рр. до н.е.), якого вважають «батьком трагедії»

Есхіл, син аристократа-землевласника, народився в Елевсіні в Аттиці. Існує думка, що він був посвяченим в елевсінські містерії на честь Деметри, які посідали важливе місце у грецькому богошануванні. Есхіл був хоробрим воїном, брав участь у битвах під Марафоном (490 р. до н.е.), під Саламіні (480 р. до н.е.). Він помер на Сицилії, в м. Гелі. Напис над його могилою, автором якого, за легендою, і був сам Есхіл, свідчить, що він брав участь в греко-перських війнах» Проте нічого не згадується про його театральну-драматургічну діяльність. .»

Головних творчих успіхів Есхіл досяг в Афінах, де з 484 р до н. є.«здобув тринадцять перемог на святах Діоніса. Він Написав 72 трагедії, з яких збереглося сім.,

Трагедії Есхіла відображають основні тенденції його доби - грандіозні соціально-економічні та культурні зміни, пов'язані зі становленням афінської рабовласницької демократії, становленням нації.

Евріпід, молодший сучасник Есхіла та Софокла, "найтрагічніший з усіх поетів". Дійшовши у своїх творах висновку, що неперехідна цінність лише в самій людині, він виявляв ті

смертельно небезпечні сили, які завжди готові знищити людський дух. Мабуть, це і визначило його погляд на трагедію як безпристрасне аналітичне спостереження людської натури.

Есхіл, Софокл, Еврипід вважали, що драматург має бути наділений даром співчуття. Цей дар був притаманний кожному з них.

Для розвитку світового театру новації Есхіла мали найважливіше значення. Саме Есхіл увів другого актора (за деякими версіями— і третього), що сприяло зростанню ролі діалогу, посилювало напруженість дії - основи театрального мистецтва, поглиблювало трагічний конфлікт. Він ормалізував роль хору, перетворивши трагедію з мімічної хорової лірики на драму в сучасному розумінні.

Після смерті Есхіла, як свідчать мистецтвознавці, постановки його п'єс принесли численні перемоги у драматичних змаганнях. Традиції, закладені Есхілом, наслідували його сучасники—Софокл, Еврипід, а згодом і всі драматурги Західної Європи. Він був і залишився "першим великим трагічним поетом" Еллади.

Жіночі та чоловічі ролі у комедії також виконували чоловіки. Як правило, це були 4 актори (хоча у разі потреби вводили ще когось із виконавців), які грали у карикатурних масках у вигляді горгулій— фантастичних постатей на водостоку. У костюмах використовували різноманітні доповнення (потовщення за допомогою подушок), що надавали акторській фігурі (чи окремим її частинам) комічного об'єму, гротескних рис. Важлива роль у сюжеті вистави належала хору як дійовій особі. Він складався з 24 осіб, які виконували танцювальні, хорові, сольні номери! Комічний хор зображав не тільки людей, а й тварин чи міфологічних істот.

Композиція комедії відповідала усталеній послідовності: пролог, чи експозиція, вихід хору (парод), сперечання між двома героями (агон) - сутність повісткування, звернення хору до глядачів, наступні епізоди, кожен з яких був відокремлений від іншого хоровим співом. Серед хорових партій слід відзначити парабазу, в якій хор знімав свої маски і звертався безпосередньо до глядачів. В парабазі корифей хору вихваляв драматурга чи від його імені висловлювався з приводу тих чи тих тогочасних подій. Остання частина комедії - радісна завершальна сцена (ексод), котра закінчувалась весіллям або бенкетом..

Історики театру вважають, що грецька драма ставила особливо високі вимоги до голосу акторів, тож вони постійно працювали над власним голосом, виконували спеціальні вправи, які сприяли його гнучкості та багатству відтінків.

Надзвичайний акустичний ефект створювали великі порожні амфори, сховані під землею у проходах, між місцями для глядачів.

Актори, зайняті у виставі, надягали котурни— спеціальне взуття на високих дерев'яних підосвах, яке збільшувало їхній зріст і відповідно покращувало процес сприйняття глядацькою аудиторією.

Котурни

Сучасне значення

«Виліз на котурни» - зневажлива оцінка

Людина, піднята на котурни – віддалена від нас

Ставати на котурни – бути зарозумілим, підносити себе. 2. перен. Про неприродне зображення чого-небудь, неприродний спосіб триматися, поводитися.

«ходулі» - тотальна відсутність почуття міри, норма несмаку.

Шановні учні! Опрацювавши поданий матеріал, заповніть таблицю

Античний театр	Дата виникнення: «Театр» у перекладі з давньогрецької- Основа театру ... Виник на честь бога ...
Головні жанри театру	1.(назва, визначення..) 2. 3.
Мета театру	ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА
Головні особливості театру	1.Актори – 2.Головна діюча особа – 3. Очолював хор заспівувач... 4.Другого актора звів ... 5. Особливості костюмів акторів ... 6. Роль акторів у суспільстві ...
Побудова театру	
Плата за перегляд театральної вистави	
Найбільші театри античності	
Есхіл (творчий портрет)	